

CRNA GORA
MINISTARSTVO NAUKE

INFORMACIJA

**o realizaciji projekta MNE6005 "Unapređenje CT dijagnostike za djecu u Crnoj Gori"
kroz saradnju Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA)**

Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA) osnovana je 1957. kao svjetska organizacija pod sloganom „Atomi za mir“. Iste godine IAEA je potpisala sporazum o saradnji sa UN na osnovu koga podnosi izvještaje o svome radu Generalnoj skupštini UN i u određenim slučajevima Savjetu bezbjednosti. Formalno ne predstavlja specijalizovanu agenciju UN, ali se zbog uske saradnje sa Organizacijom tako tretira. Zadatak ove Agencije je da promoviše primjenu atomske energije u mirnodopske svrhe. Ima šest Odsjeka i to: Nuklearna energija, Nuklearne nauke i aplikacije, Sigurnost i bezbjednost, Tehnička saradnja, Zaštitne mjere i verifikacija i Menadžment. Ono po čemu je poznata široj javnosti jeste nadzor nad implementacijom Ugovora o neširenju nuklearnog oružja (NPT). Sjedište se nalazi u Međunarodnom centru u Beču, dok su sjedišta regionalnih kancelarija u Ženevi, Njujorku, Torontu i Tokiju.

Djelatnost Agencije odvija se, prije svega, kroz veći broj programa posvećenih raznim vidovima korišćenja atomske energije u miroljubive svrhe. Blisko sarađuje sa organizacijom za ishranu i poljoprivredu (FAO) u dijelu istraživanja o korištenju radijacije i radioizotopa u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i uništavanju štetočina, sarađuje sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom (WHO) po pitanjima iz oblasti medicine, u oblasti fizike sprovodi programe u saradnji sa UNESCO-m koji treba da doprinesu istraživanjima koja će eventualno naići na praktičnu primjenu. Da bi doprinijela napretku zemalja u razvoju, Agencija posebno stimulise realizaciju naučnih i istraživačkih projekata u pravcu pronalaženja načina za ekonomičnije korišćenje resursa, posebno u zemljama u razvoju, u oblastima koje se prepoznaju kao prioritetne: nuklearne nauke, hrana i poljoprivreda, zdravlje ljudi, životna sredina, vodni resursi i nuklearna bezbjednost.

CRNA GORA I IAEA

Nakon obnove državnosti, Crna Gora je u junu 2006. godine obnovila svoje punopravno članstvo u OUN postavši 192. članica, a krajem oktobra postavši punopravna članica IAEA. Takođe, Crna Gora je izvršila sukcesiju u odnosu na konvencije čija je strana ugovornica bila Državna zajednica, a čiji je depozitar Generalni direktor Agencije. U kontekstu usvajanja pravnih rješenja iz oblasti djelovanja Agencije Vlada Crne Gore je, 18. oktobra 2007, usvojila zaključak o potpisivanju Sporazuma o zaštitnim mjerama sa pratećim protokolima, koji predstavljaju sastavni dio pravnog okvira uspostavljenog Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja. Sporazum je potpisan u Beču, maja 2008. godine. Potvrđivanje Sporazuma i pratećih protokola, u skladu sa Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU 2008-2012, realizovano je 2010. godine. Od tada do danas Crna Gora je pristupila i Zajedničkoj konvenciji o sigurnosti upravljanja potrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom (2010.) i Protokolu o izmjenama i dopunama Bečke konvencije o građanskoj odgovornosti za nuklearne štete (2011).

Kao punopravna članica Agencije Crna Gora je po prvi put septembra 2007. godine učestvovala na Generalnoj konferenciji IAEA, koja predstavlja najviši politički forum, sa učešćem visokih delegacija zemalja članica IAEA. Tokom 52. redovnog zasijedanja Generalne konferencije, 30. oktobra 2008. potpisan je Okvirni program za zemlju (CPF), između Vlade

Crne Gore i Međunarodne agencije za atomsku energiju. Programom su bila definisana tri prioriteta u saradnji i to: Zaštita životne sredine, medicina - oblast onkologije (radioterapija) i nedozvoljeni prekogranični promet nuklearnog i ostalog radioaktivnog materijala. Drugi po redu Okvirni program za saradnju Crne Gore sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju potpisan je 29. oktobra 2014. godine. Dokumentom je definisano pet prioriteta oblasti saradnje i to: nuklearne nauke i aplikacije, održivi razvoj i životna sredina, zdravlje ljudi, zaštita od zračenja, nuklearna bezbjednost i sigurnost i razvoj ljudskih resursa.

Koordinaciju saradnje Crne Gore i Agencije u Beču preuzelo je, počev od 01. januara 2012. godine, Ministarstvo nauke. Tokom pregovora vodjenih u 2012. godini između Crne Gore i Evropske komisije u okviru Poglavlja 25 »Nauka i istraživanje«, po preporuci Evropske komisije, saradnja Crne Gore sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju uspješno je obrađena kroz tematsku oblast »EUROATOM«. Poglavlje je otvoreno i privremeno zatvoreno na Međuvladinoj konferenciji održanoj 18. 12. 2012. u Briselu.

TEKUĆI PROGRAMI TEHNIČKE SARADNJE

Programi tehničke saradnje predstavljaju najznačajniji i najintenzivniji oblik saradnje naše zemlje sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju, s obzirom na to da je Crna Gora ne-nuklearna zemlja. Sprovode se u dvogodišnjim-trogodišnjim ciklusima, kroz realizaciju nacionalnih i regionalnih/interregionalnih projekata. Crna Gora, na osnovu iskazanog interesovanja institucija, učestvuje u projektima koji se odnose na medicinu, biotehnologiju, poljoprivredu, životnu sredinu, veterinu, kulturno nasljeđe. U periodu 2007-2018. godina, institucije iz Crne Gore su bile uključene u 76 projekata regionalnog karaktera, deset (10) projekata interregionalnog karaktera a u pomenutom periodu u Crnoj Gori su realizovane 43 ekspertske misije IAEA i organizovano deset (10) Radionica te jedna (1) naučna konferencija.

U periodu od 2007. do 01. januara 2018. godine Crna Gora je sa strane IAEA podržana sa trinaest (13) nacionalnih projekata u ukupnoj vrijednosti od 3.380.339,00 EUR-a. Članstvo Crne Gore u IAEA, po osnovu godišnjih kontribucija, plaća se u skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore sa sjednice od 19. juna 2014. godine.

U projektnom ciklusu 2018-2019. godina, Crna Gora u saradnji sa IAEA realizuje dva projekta, od kojih je jedan projekat Centra za ekotoksikološka ispitivanja d.o.o, MNE5004 „Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta nacionalne referentne laboratorije za hranu i hranu za životinje“ (vrijednost: 263.940,00 EUR) a drugi je iz oblasti zdravstva: MNE6005 „Unapređenje CT dijagnostike za djecu u Crnoj Gori“. Projekti su odobreni odlukom Borda Guvernera IAEA iz novembra 2017. godine (dokument: Program tehničke saradnje 2018-2019 br: GOV/2017/45 i GOV/2017/45/Add.1).

Projekat MNE6005 „Unapređenje CT dijagnostike za djecu u Crnoj Gori“ je počeo sa zvaničnom implementacijom 01. januara 2018. godine, kao projekat Kliničkog centra Crne Gore, prijavljen u redovnoj proceduri Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju, posredstvom Ministarstva zdravlja i Ministarstva nauke, aktom Ministarstva zdravlja br: 51-148/2016-8 od 25.04.2016. godine (a na poziv IAEA, Note Verbale C2.0 od 31.01.2016. godine).

Uz punu podršku Međunarodne agencije za atomsku energiju, projektom je predviđena realizacija sedam (7) ekspertskih misija (izrada protokola za CT za različite medicinske specijalnosti po međunarodnim standardima, shodno potrebama Instituta za bolesti djece

Kliničkog centra Crne Gore, obuke za multidisciplinarni tim koji će raditi na novom uređaju, posebni treninzi za doktore-specijaliste dječje radiologije, radiološke tehničare i medicinske fizičare kao i verifikacija instaliranja i stavljanja u funkciju novog CT uređaja) te četiri (4) naučne posjete kadra iz Crne Gore renomiranim centrima u svijetu (specijalisti radiologije, medicinski fizičari). Projektom je predviđena, kao ključna aktivnost, i nabavka opreme (najsavremenijeg CT uređaja za potrebe Instituta za bolesti djece KC CG), uz većinsko finansijsko učešće Međunarodne agencije za atomsku energiju, a uz sufinansiranje sa strane Crne Gore.

Iako je prvobitnim planom bilo predviđeno da se u dijelu nabavke opreme u ukupnom iznosu od 700.000,00 EUR-a, koliko po standardima IAEA iznosi nabavka najsavremenijih CT uređaja, odnos sredstava kreće 50% IAEA, 50% Crna Gora (obračunato po internim standardima IAEA, mjerenim u odnosu na visinu BDP-a zemlje) aktivnostima Sekretarijata Međunarodne agencije za atomsku energiju, obezbijedena su sredstva u iznosu od 500.000,00 EUR-a, dok bi udio koji Crna Gora treba da plati bio 206.000,00 EUR (200.000,00 EUR + 3% podrške Programu tehničke saradnje-akt IAEA od 20.09.2018. godine).

Klinički centar Crne Gore, kao institucija koja rukovodi projektom nije u mogućnosti da obezbijedi navedeni iznos sredstava (akt KC CG br: 03/01-18283 od 21.08.2018.) o čemu je obaviješteno Ministarstvo zdravlja.

Kako bi se realizovao ovaj projekat, u skladu sa utvrđenom vremenskom dinamikom, a sa ciljem doprinosa unapređenju zdravstvenog sistema Crne Gore, istraživačkoj komponenti unutar njega, na dobrobit crnogorskih građana i posebno najmlađe populacije, Ministarstvo nauke je preuzelo obavezu uplate iznosa od 206.000,00 EUR Agenciji u Beču, čime će se ujedno omogućiti da tenderska procedura, koju organizuje IAEA bude ubrzana, kao i isporuka opreme Institutu za bolesti djece Kliničkog centra Crne Gore. Podrška Ministarstva nauke, u ovome dijelu, takođe je jedan od preduslova za realizaciju Inicijative za osnivanje Međunarodnog instituta za održive tehnologije Jugoistočne Evrope (SEEIIST), koju je Vlada Crne Gore i zvanično podržala u martu 2017. godine, a za koju je zaduženo Ministarstvo nauke u saradnji sa nadležnim resorima u Vladi Crne Gore. Među intenzivnim aktivnostima koje se na ovom regionalnom projektu sprovode, kako na nacionalnom tako i na regionalnom/međunarodnom planu (projektne aktivnosti u okviru Horizont-a 2020, pretpristupnih fondova IPA MB 2019, IPA CBC), posebno je važno istaći podršku Međunarodne agencije za atomsku energiju kroz regionalni projekat kojim je komponenta ljudskih resursa-obuka u dijelu medicine podržana sa 500.000,00 EUR-a. Naredne aktivnosti na ovome planu ujedno predstavljaju nastavak dobre saradnje i podrške Agencije iz Beča, pruženoj Crnoj Gori u dijelu medicinske infrastrukture, kada je uz punu finansijsku podršku IAEA obnovljeno i stavljeno u funkciju Odjeljenje nuklearne medicine u Kliničkom centru Crne Gore, kada je uz punu finansijsku podršku IAEA uveden, po prvi put, sistem brahiterapije na Klinici za onkologiju i radioterapiju Kliničkog centra Crne Gore ili kada je realizovan projekat kojim je Crnoj Gori obezbijeđen najsavremeniji digitalni mamograf za program sprovođenja nacionalnog skrininga za rak dojke. Svi projekti Međunarodne agencije za atomsku energiju u svojoj osnovi imaju aplikacije, što znači naučno-istraživačku komponentu, te s toga je vrijedno pomenuti i naučno-istraživačke projekte IAEA iz oblasti onkologije u kojima participira Klinički Centar Crne Gore, a odnose se na 3D konformalnu radioterapiju te proces konturisanja u oblasti radioterapije sa strane multidisciplinarnih timova, što je takođe jedan od doprinosa aktivnostima na planu realizacije SEEIIST-a.